

QISQA MUDDATDA TIL O'RGANISH METODLARI VA ULARNING
SAMARADORLIGI

Nodira Rasulova

O'zDJTU stajyor o'qituvchisi

Annotatsiya : *Mazkur maqolada qisqa muddatda til o'rganish metodlari va ularning samaradorligi keng qamrovda tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida intensiv o'qitish, immersiya, kommunikativ yondashuv, takrorlash asosidagi metodlar va zamonaviy raqamli texnologiyalarning o'rni o'rganiladi. Shuningdek, tilni tez o'zlashtirish jarayonida motivatsiya, muhit, psixologik omillar va o'quv strategiyalarining ahamiyati yoritiladi. Maqolada qisqa muddatli til o'rganishda yuqori chastotali leksik birliklarni o'zlashtirish, muntazam mashq qilish va autentik materiallardan foydalanish orqali samaradorlikni oshirish yo'llari ilmiy asosda tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *intensiv o'qitish, immersiya, metodika, tez o'rganish, kommunikatsiya*

Аннотация : *В данной статье подробно рассматриваются методы быстрого изучения языка и их эффективность. Анализируются интенсивное обучение, метод погружения, коммуникативный подход и современные цифровые технологии. Особое внимание уделяется роли мотивации, психологических факторов и частотного повторения в ускоренном освоении языка.*

Ключевые слова: *интенсивное обучение, методика, язык, обучение*

Abstract: *This article provides a comprehensive analysis of fast language learning methods and their effectiveness. It examines intensive learning, immersion, communicative approaches, and digital technologies. Special attention is given to motivation, repetition, and cognitive factors in rapid language acquisition.*

Keywords: *intensive learning, language acquisition, methods, communication*

Bugungi global jamiyatda chet tillarni qisqa vaqt ichida o'zlashtirish zarurati tobora kuchaymoqda. Bu jarayon akademik doiralarda ham, kasbiy faoliyatda ham katta ahamiyatga ega. Shu bois, til o'rganish uslubshunosligida tezkor va mahsuldor usullarni ishlab chiqish dolzarb masaladir (1, Nation I.S.P., 2001, 77).

Tezkor til o'rganishning asosiy yo'nalishlaridan biri bu intensiv o'qitish metodologiyasidir. Ushbu usulda ta'lim jarayoni yuqori sur'atda amalga oshiriladi va qisqa muddatda ulkan hajmdagi bilimlar o'zlashtiriladi. Bu yondashuv o'quvchilarning diqqatini eng yuqori darajada jalb etadi va natijada tezkor o'zlashtirishga erishiladi (2, Ellis R., 2003, 145).

Shuningdek, immersiya usuli ham samarali yondashuvlardan biridir. Bu usulda o'quvchi til muhitiga to'liq jalb qilinadi va tildan tabiiy sharoitda foydalanishga o'rganadi. Bu esa tilni tez va samarali o'rganishga xizmat qiladi (3, Krashen S., 1982, 98).

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Kommunikativ yondashuv qisqa muddatli til o'rganishda muhim o'rin tutadi. Ushbu metod amaliy nutqqa qaratilgan bo'lib, o'quvchilarni hayotiy muloqot vaziyatlarida faol ishtirok etishga undaydi. Natijada tilni egallash jarayoni tabiiy tus oladi. Qisqa fursatda til o'rganishda yuqori chastotali so'z boyligini (leksik birliklarni) o'zlashtirish katta ahamiyatga ega. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, eng ko'p ishlatiladigan so'zlarni bilish nutqni tezroq shakllantirish imkonini beradi (1, Nation I.S.P., 2001, 134).

Bundan tashqari, takrorlash (repetition) mexanizmi ham alohida ahamiyatga ega. Muntazam takrorlash orqali olingan bilim mustahkamlanadi va uzoq muddatli xotirada saqlanib qoladi. Tezkor o'rganish jarayonida psixologik omillar ham muhim rol o'ynaydi. Motivatsiyasi yuqori bo'lgan o'quvchilar tezroq natijaga yetishadi. Shu sababli, ta'lim jarayonini qiziqarli va rag'batlantiruvchi tarzda tashkil etish lozim.

Zamonaviy texnologiyalar tilni tez o'rganishda yangi imkoniyatlar ochib bermoqda. Mobil ilovalar va onlayn platformalar yordamida o'quvchilar mustaqil ravishda bilim olishlari mumkin (4, Godwin-Jones R., 2018, 56).

Blended learning (aralash ta'lim) modeli qisqa muddatli o'rganishda samarali hisoblanadi. U an'anaviy va raqamli ta'lim usullarini o'zida birlashtiradi. Gamifikatsiya ham o'rganish tezligini oshiradi. O'yin elementlari yordamida o'quvchilar jarayonga faolroq kirishadi. Intensiv mashg'ulotlar davomida hayotiy (real) nutq muhitini yaratish ham muhimdir. Bu orqali o'quvchilar amaliy ko'nikmalarni tezroq rivojlantirishadi. Qisqa muddatli o'rganishda strategik yondashuv zarur. O'quvchi o'zining maqsadi va imkoniyatlariga mos keladigan usulni tanlashi kerak.

Psixolingvistik nuqtai nazardan qaraganda, tez o'rganish jarayonida miya yangi til birliklarini tezkor qayta ishlashga moslasha boradi. Bu esa o'rganish jarayoniga tezlik bag'ishlaydi (5, Пассов Е.И., 1991, 176). Asl (autentik) materiallardan foydalanish ham samaradorlikni oshiradi. Real hayotdagi video, audio va matnlar yordamida til muhitiga yaqinlashish ta'minlanadi.

Autentik materiallardan foydalanish ham samaradorlikni oshiradi. Video, audio va real matnlar orqali til muhitiga yaqinlashiladi. Umuman olganda, qisqa muddatda til o'rganish kompleks yondashuvni talab qiladi. Turli metodlarni uyg'unlashtirish orqali yuqori natijalarga erishish mumkin.

Qisqa muddatda til o'rganishda metakognitiv strategiyalarning o'rni ham alohida ahamiyatga ega. Metakognitiv yondashuv o'quvchining o'z o'rganish jarayonini nazorat qilishi, rejalashtirishi va baholashini o'z ichiga oladi. Bu esa o'rganish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi (2, Ellis R., 2003, 201).

Shuningdek, qisqa muddatda til o'rganishda "spaced repetition" (interval asosida takrorlash) texnologiyasi muhim rol o'ynaydi. Ushbu yondashuvga ko'ra, ma'lumotlar ma'lum vaqt oralig'ida takrorlanadi, bu esa ularni uzoq muddatli xotirada saqlanishiga yordam beradi (1, Nation I.S.P., 2001, 215).

Qisqa muddatli o'rganishda tilni segmentlarga ajratish strategiyasi ham samarali hisoblanadi. Ya'ni, tilning barcha komponentlarini bir vaqtning o'zida emas, balki alohida-

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

alohida bloklarga bo'lib o'rganish o'zlashtirish jarayonini tezlashtiradi. Bundan tashqari, qisqa muddatda til o'rganishda faol nutq amaliyoti muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar imkon qadar ko'proq gapirish, yozish va tinglash orqali tilni faol qo'llashi kerak. Bu esa passiv bilimni faol ko'nikmaga aylantiradi (3, Krashen S., 1982, 156).

Psixologik jihatdan qaraganda, qisqa muddatda intensiv o'rganish jarayonida stress omili ham yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli o'quv jarayonini optimal yuklama bilan tashkil etish zarur. Juda yuqori yuklama o'rganish samaradorligini pasaytirishi mumkin. Motivatsiyaning barqarorligi ham muhim omillardan biridir. O'quvchi aniq maqsadga ega bo'lsa va o'z natijalarini ko'ra olsa, u tezroq rivojlanadi. Shu sababli qisqa muddatli kurslarda kichik, erishiladigan maqsadlar qo'yish tavsiya etiladi.

Qisqa muddatda til o'rganishda autentik muhit yaratish ham muhimdir. Bu virtual yoki real shaklda bo'lishi mumkin. Masalan, xorijiy media kontentdan foydalanish o'rganish jarayonini tezlashtiradi (4, Godwin-Jones R., 2018, 97).

Shuningdek, juftlikda yoki guruhda ishlash strategiyasi ham samarali hisoblanadi. Bu usul orqali o'quvchilar o'zaro muloqot qiladi va tilni amaliyotda qo'llaydi. Qisqa muddatda til o'rganishda xatolardan qo'rqmaslik muhimdir. Xatolar o'rganish jarayonining tabiiy qismi hisoblanadi va ular orqali o'quvchi rivojlanadi.

Umuman olganda, qisqa muddatda til o'rganish samarali metodlar, to'g'ri strategiyalar va yuqori motivatsiya uyg'unligi orqali amalga oshiriladi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash mumkinki, Qisqa muddatda til o'rganish samaradorligi to'g'ri tanlangan metodlar va yondashuvlarga bog'liq. Intensiv o'qitish, immersiya va zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirish orqali yuqori natijalarga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Nation I. *Learning Vocabulary in Another Language*. 2001. Cambridge. 477 p.
2. Ellis R. *Second Language Acquisition*. 2003. Oxford. 356 p.
3. Krashen S. *Principles and Practice*. 1982. Oxford. 202 p.
4. Godwin-Jones R. *Emerging Technologies*. 2018. Cambridge. 210 p.
5. Пассов Е.И. *Методика обучения*. 1991. Москва. 224 с.
6. Жураев Б. *Тил ўрганиш усуллари*. 2015. Тошкент. 150 б.